

Listige Leo

Klaas' ogen staan groot en waakzaam. 'Hoor je dat?'

'Ik hoor niks,' mompelt zijn vader.

'Het lijkt op het geronk van een zware dieselmotor.'

Klaas sluipt naar het venster van zijn slaapkamer, schuift de donkerbruine gordijnen voorzichtig een stukje opzij en werpt een vluchtige blik op de in duisternis gehulde straat. Als hij naar de felle koplampen kijkt, wordt hij haast verblind. 'Volgens mij is het een truck!'

'Een truck in onze straat? Op dit tijdstip?' vraagt zijn vader. 'Spiek nog eens. Ik wil weten wat voor truck dat is.'

Heel behoedzaam schuift Klaas het gordijn weer een stukje opzij. Hij houdt zijn adem in, schrikt hevig en laat het gordijn snel vallen. Als de dieselmotor even stationair draait, fluistert hij met een wit weggetrokken gezicht: 'De moffen zijn er, pap. Het is een arrestatiewagen van de SD.'

'We hebben niks te verbergen.'

Het ronkende geluid van de dieselmotor zwelt aan. Daarna klappen autodeuren en weerkaatst het geluid van voetstappen tegen de gevels van de huizen. Harde, blaffende bevelen worden uitgedeeld.

'Waar zijn ze uitgestapt?' vraagt zijn vader. Het lukt hem niet zijn ongerustheid langer voor Klaas te

verbergen.

De jongeman maakt aanstalten nog een keer te willen spieken, maar zijn vader houdt hem tegen.

‘Wacht,’ fluistert zijn vader, ‘de kaars.’

Vlug blaast Klaas de kaars uit, waarna hij als een sluwe slang in de richting van het venster kronkelt om de vijand te bespieden. Het valt hem meteen op dat de truck zijn koplampen in de tussentijd heeft gedooft. Dat komt goed uit, nu hoeft hij niet meer tegen het felle licht in te kijken.

‘Ze staan drie huizen verderop,’ fluistert Klaas.

‘Bij Listige Leo. Als ze iets vinden, hangt hij.’

‘Ze zijn nu binnen... Als ze Rosa maar niet meenemen.’

Behalve de truck van de SD is het uitgestorven in de straat. Het lijkt erop dat iedereen zich verschuilt in zijn huis in de hoop dat de SD’ers snel vertrekken. Er klinkt geschreeuw in de straat. Een voordeur wordt hard dichtgeslagen, waarna het portier van de truck wordt geopend.

‘*Einsteigen!*’ brult een SD’er.

‘Ze hebben Listige Leo,’ fluistert Klaas ontzet.

‘Hoe kan dat in vredesnaam?’ Vader schudt zijn hoofd.

De dieselmotor wordt gestart, autodeuren klappen dicht en de wagen rijdt weg.

‘Wat doen ze?’

Met trillende handen trekt Klaas het gordijn een stukje opzij. Zijn hart klopt zo snel en hard dat hij het gevoel

heeft dat de Duitsers het kunnen horen bonken. ‘Ze stoppen voor ons huis.’ Hij bijt op zijn nagels.

Vader verbergt zijn hoofd in zijn handen, alsof hij zich wil verstoppen, zoals kleine kinderen doen.

‘Pap, je hebt toch niks misdaan? We kunnen toch gewoon de deur openen als ze aankloppen?’

Plotseling zwelt het geluid van de ronkende motor weer aan.

‘Wat doen die schoften?’ vraagt Klaas’ vader, terwijl hij geleidelijk zijn handen van zijn gezicht laat zakken.

‘Ze rijden door. Ik dacht even dat ze het op ons gemunt hadden.’

‘Toch blijft het vreemd dat ze Listige Leo hebben meegenomen. Als hij maar niet gaat praten.’

‘Hoe bedoel je, pap?’

‘Ach niks. Ik verzin maar wat. Die arme kerel weet nog niet eens waar Hoogezand ligt. Kom, we gaan naar beneden. Ik snak naar een glaasje Beerenburg voor de schrik.’

Klaas kijkt bedenkelijk naar zijn vader.

‘Is er iets? Wil je soms naar bed?’

‘Tuurlijk niet. Ik vraag me gewoon af hoe het nu met Rosa is.’ Eigenlijk wil hij onmiddellijk naar haar toe, maar de avondklok is ingegaan, dus eigenlijk mag hij niet naar buiten. De kans dat de Duitsers hem zouden zien is echt heel klein. Ze woont immers drie huizen verderop.

‘Je blijft mooi binnen, jongen. We nemen na de arrestatie van Listige Leo geen enkel risico.’

Klaas voelt zich betrappt en vraagt: ‘Hoe weet je dat ik naar buiten wil?’

Zijn vader lacht, loopt naar hem toe en slaat een arm om hem heen. ‘Ik ken je al langer dan vandaag. Morgen zie je Rosa toch weer op school?’

‘Ik hoop het, ze zit een klas hoger dan ik en volgt een heel ander rooster.’

‘Misschien kun je morgen op school voorzichtig informeren waarom ze Listige Leo hebben opgepakt en wat er met hem gaat gebeuren. Maar pas op; overal zijn NSB’ers. Zij verlinken je zonder pardon aan de SD.’ Zijn vader kijkt hem indringend aan.

‘Ik zal voorzichtig zijn, zoals altijd,’ belooft Klaas.

‘Wellicht houden ze mij ook in de gaten. Je weet maar nooit.’

De volgende morgen tikken de regendruppels tegen het slaapkamerraam. Klaas rekt zich uit en heeft eigenlijk helemaal geen zin om naar school te gaan. Dan moet hij door de stromende regen om vervolgens de hele dag stil te zitten in de banken. Maar ja, hij heeft zijn ouders verzekerd dat hij aan het einde van dit jaar overgaat naar de derde klas. Met een mulo-opleiding achter de rug vind ik later vast wel ergens een baantje, denkt hij. Nog een paar maanden en dan ben ik een poosje van die vreselijke school verlost.

‘Klaas, opstaan!’ roept zijn moeder.

‘Ja, ja, ik kom al,’ kreunt hij terwijl hij met een duffe kop de trap af loopt.

‘Ik wil niet dat we een tweede keer bij de directeur op gesprek moeten, omdat jij te vaak te laat komt.’ Zijn moeder kijkt hem met een vermoeide blik aan. ‘Waar is je tas?’

‘Oeps, vergeten,’ mompelt Klaas en hij sjokt de trap weer op.

‘Dat wordt toch niks met die jongen,’ moppert zijn moeder terwijl ze de tafel dekt.

‘Waar is pap?’ vraagt Klaas als hij aan de eettafel zit.

‘Aan het werk in de slagerij. Hij moest eerder beginnen, omdat ze achter liggen op schema.’

‘Vreemd,’ sputtert Klaas met volle mond. ‘Je zou denken dat er in april ’43 niet veel meer te slachten valt. Alles wordt ingepikt door die moffen.’

‘Je kunt me wel vragend aankijken met die lieve grote bruine ogen van je, maar ik weet het ook niet.’

Klaas schraapt zijn kommetje helemaal leeg en staat op. ‘Heeft pap nog iets gezegd over Listige Leo?’

‘Niks wat we nog niet wisten. Heb je genoeg gehad, lieverd? Een sterke beer zoals jij moet goed eten.’

‘Ik heb genoeg gehad, mam. De rest is voor jou. Je bent de afgelopen maanden sterk vermagerd.’

‘Welnee,’ lacht ze, ‘jij moet er nog van groeien.’

‘Mam, ik ga.’ Klaas geeft haar een kus, loopt naar de kapstok, trekt zijn regenjack en schoenen aan, zwaait zijn tas op zijn rug, opent de achterdeur en pakt zijn fiets.

Hij is maar net op tijd. Hijgend ploft hij naast Constantijn op zijn stoel.

‘Heer Nieboer!’

Geschrokken kijkt Klaas op.

‘Zeggen we soms geen goedemorgen meer?’

Klaas springt overeind en zegt snel: ‘Sorry, meneer Schoffel. Een hele goede morgen.’

De leraar lacht cynisch. ‘Een hele goede morgen... Toe maar weer. Het regent pijpenstelen en jij bent wederom veel te laat op school.’

‘Zo bedoelde ik het helemaal niet, meneer Schoffel.’

‘Hij is weer aan het zuigen,’ fluistert Constantijn.

‘Niet happen, Klaas.’

Meneer Schoffel zet demonstratief zijn ellebogen op zijn bureau en laat zijn ronde hoofd op beide handen rusten. De uitdrukking op zijn gezicht verraadt dat hij nog niet klaar is met zijn leerling.

Daarom heeft Klaas zo’n ontzettende hekel aan school. De regels zijn veel te streng en de leraren kijken altijd boos. Ze lijken hun werk helemaal niet leuk te vinden. Waarom zou hij dan wel met plezier naar school gaan?

‘Nou vertel, Nieboer. Wat bedoelde je dan wel?’

Klaas zucht. ‘Kunnen we alstublieft met de les beginnen?’

Meneer Schoffel gaat staan, pakt een houten liniaal en tikt driemaal op zijn bureau. Zijn briljetje leunt op het puntje van zijn hoekige neus. Daaronder prijkt een grijze snor. Dat zijn dan ook de weinige zichtbare haren van meneer Schoffel. Zijn hoofd is zo glad als een biljartbal.

Een paar dagen geleden is hij zestig geworden en dat vierde hij door iedereen op een snoepje te trakteren, dat hij ergens in een keukenkastje bij zijn hoogbejaarde moeder had gevonden. De klas met eenentwintig jongens en negen meiden smulde van de traktatie. Zoiets lekkers hadden ze lang niet meer gegeten! Het was het hoogtepunt van het schooljaar voor Klaas, maar al vrij snel keerde het gevangenenkampgevoel terug en marcheerde meneer Schoffel als een generaal door het lokaal.

‘Goed, meneertje Nieboer! Eens kijken of jij je huiswerk hebt gemaakt.’

Klaas slikt. Gisteravond was hij immers met hele andere zaken bezig. Hij staart wezenloos naar zijn wriemelende handen.

‘Zoals jullie weten is Duitsland in het jaar 1871 ontstaan na een gewonnen oorlog tegen het arrogante Frankrijk. In het Franse Versailles, nota bene het paleis waarin Lodewijk de Zonnekoning genoot van pracht en praal, werd de Pruisische koning tot de eerste Duitse keizer gekroond. Wat was zijn naam?’

Altijd weer die vreselijke Duitse geschiedenis, denkt Klaas. Gelukkig weet hij het antwoord. De plaat van de eenwording hangt sinds de bezetting naast het krijtbord.

‘Wilhelm I, meneer,’ antwoordt Klaas.

‘Uitstekend, Nieboer! En wie was zijn kanselier?’

‘Otto von Bismarck, meneer.’

‘Wederom uitstekend geantwoord, Nieboer. Ik merk

dat je steeds ontvankelijker wordt voor de Duitse geschiedenis. Een echte Ariër zul je nooit worden met je zwarte haren en donkere ogen, maar je bent op de goede weg.’ Meneer Schoffel paradeert door het lokaal, van de ene muur naar de andere en weer terug. Dat doet hij altijd als hij een lesuur ratelt over de Duitse geschiedenis. Een soort warmlopen, zeg maar.

Klaas, die inmiddels is gaan zitten, tikt Constantijn aan en fluistert: ‘Wist je dat ze Listige Leo hebben opgepakt?’

‘Nee toch?’ Wanneer?’ fluistert Constantijn.

‘Gisteravond. Mannen van de SD.’

Het toch al bleke gezicht van de hoogblonde Constantijn trekt wit weg. ‘Dan gaan ze hem martelen tot hij praat.’

‘Hij praat niet, zegt mijn vader. Hij weet niks,’ fluistert Klaas.

Meneer Schoffel is half doof, maar niet blind en ziet de jongens op de laatste rij met elkaar smoezen. Hij kijkt hen strak aan en maakt een sprongetje van Wilhelm I naar het Derde Rijk onder Adolf Hitler.

Klaas durft Schoffel niet aan te kijken en doet alsof hij het inktpotje op zijn tafel heel interessant vindt.

‘De Nederlanders moeten blij zijn dat ze bij het grote Derde Rijk horen. Onbegrijpelijk dat sommige Nederlanders zich verzetten. Een klein aantal pleegt zelfs overvallen of houdt zich bezig met het drukken van vervalste bonkaarten. De Duitsers geven ons voldoende

voedsel om van te kunnen leven. Waarom zou je dan meer willen hebben? Die mensen willen zichzelf verrijken ten koste van een ander, terwijl je er juist voor moet zorgen dat Duitsland de oorlog wint!’ Meneer Schoffel slaat met zijn liniaal op het tafeltje van Klaas. ‘Verzetsstrijders helpen onderduikers aan voedsel. Het zijn landverraders, we moeten ze keihard aanpakken. Ja toch, Klaas?’

Klaas kijkt met angstige ogen naar de liniaal en knikt, al kost het hem grote moeite zijn hoofd te bewegen. Hij werpt een vluchtige blik op de klok. Nog dertig loodzware minuten te gaan en dan mag ik naar wiskunde, denkt hij.